

Aftenposten

20.12.90

EN FREDELIGERE VERDEN

Av statsminister Gro Harlem Brundtland

I hagen foran FN-bygningen står en statue. Den er satt der for å minne oss om det 2000 år gamle bibelske budskap: Sni våpnene om til plogjern. Aldri før har dette budskap vært mer betimelig.

Ved utgangen av 1990 er vi for første gang siden den andre verdenskrig i ferd med å bygge våpenarsenalene ned. Store mengder våpen skal ødelegges. Titusener av mennesker, og tusener av vitenskapsmenn skal slutte å produsere nye våpen. De kan i stedet gå løs på andre, påtrengende oppgaver for en bærekraftig utvikling: Miljø-ødeleggelsene og de sosiale problemene.

Med Konferansen for Sikkerhet og Samarbeide i Europa i Paris nylig, la vi etterkrigstidens Europa bak oss. Et nytt europeisk hus bygges nå opp, uten piggtråd og murer som skaper et kunstig skille mellom mennesker som har så mye felles.

Det er grensesprengende forandringer som er skjedd på vårt eget kontinent det siste året. Det er skjedd fordi det ikke lenger var mulig å forhindre at det som naturlig hører sammen, kulturelt og økonomisk, fikk mulighet til å vokse sammen.

De øst-europeiske folk har vist at de har den kraft troen på fremtiden og tilliten til egne krefter gir, slik Willy Brandt skriver om i sine memoarer;

"I Vest-Berlin lærte jeg at det knapt finnes håpløse situasjoner, så lenge man ikke godtar at de er håpløse.

Og vi lærte at tvangen til å våge kan være sunn."

Våre naboer i de øst-europeiske landene har gjenvunnet friheten. De må ikke tape troen på fremtiden. De har selv skapt mulighetene. Vår oppgave er å hjelpe dem til å kunne bruke den, slik vi selv ble hjulpet da også Vest-Europa lå i ruiner etter fem års krig.

Avstand, kald krig og spenning mellom øst og vest er erstattet med nærhet og gjensidig tillit. Samtidig er det

ikke lenger noen mur å skjule kontrastene bak: Den materielle velferd i vest, side om side med fattigdom og den sosiale nød i øst.

Omveltningene i Europa viser også hvor sterkt vi nå veves sammen i vår verden. Utslippene fra de gammeldagse fabrikkene i Øst-Europa truer ikke bare fremtiden til de barna som leker i skyggene av fabrikkpipene. De truer også våre barn. De umenneskelige forhold i Romanias barnehjem rører oss til handling.

De tomme butikkhyllene i Sovjet har fått folk i Finnmark til å samle inn klær og mat. Vi står hverandre nærmere enn før, og vi viser hvordan våre naboer opptar oss.

Også vi være med og ta ansvar for at ikke muren og piggråden som tidligere skilte oss, bare erstattes med en avgrunn av håpløshet.

Når grenser bygges ned, må samhørigheten og fellesskapet bygges opp. Det er i ferd med å skje. EF, Norge og andre vestlige land bevilger betydelige beløp til hjelpeprogrammer i øst. I Finnmark og mange andre steder har organisasjoner og enkeltpersoner tatt initiativ til å samle inn kjær og mat til menneskene i Øst-Europa. Vi bryr oss om hverandre. Vi opplever vår gjensidige avhengighet - for vår felles fremtid.

Det er hva det handler om - det å bry seg om hverandre, og å føle ansvar for fremtiden. Det har vært en viktig verdi i vårt eget samfunn. Velferden skulle omfatte alle. Det er den samme verdi vi må bygge på i det internasjonale samfunn. Vi lever i en global landsby og kan ikke lukke øynene for andres nød. Den berører oss på mange måter - direkte gjennom miljøproblemene. Og det rører oss - fordi det til syvende og sist er mer som forener enn skiller oss.

Samtidig som grensene bygges ned, og fellesskapet styrkes, ser vi klart hvor viktige de minste enhetene er. Familien og naboskapet, lokalmiljøet og arbeidsplassen, alt det som utgjør lokalsamfunnet. Det er her livet leves, glede og sorg oppleves, ansvar vises og mennesker skaper og samarbeider. Det er her demokratiet må utvikles. Det er her vi kan utløse nye krefter og vokse i evne til ansvar og omsorg.

De nordiske velferdssamfunn har lyktes med å skape

samfunn bygget på sentrale verdier som likhet, samhold og rettferdighet. Uten at det har undergravet demokrati og frihet. Uten at evnen til kulturelt mangfold, menneskelig utfoldelse og høy livsstandard er blitt svekket.

Da Willy Brandt gikk av som partileder for det sosialdemokratiske partiet i daværende Vest-Tyskland stilte han spørsmålet; "Hva mer enn fred, er viktigere enn alt annet?" Og han svarte; "Friheten. Frihet til å ytre egne meninger. Frihet fra nød og frykt."

I årtier har folkene i øst sett mot vest og drømt om å dele våre idealer. I Sovjet knyttes Norges navn fortsatt til Fridtjof Nansen etter den hjelp han organiserte for den russiske befolkning etter første verdenskrig. På samme måte vil vårt omdømme - og vår selvoppfatning - for årtier fremover avgjøres av vår evne til nå å stå våre naboer bi i den vanskelige tiden som kommer. Vår evne til å se vår egen hverdag i en større sammenheng. I et europeisk og globalt perspektiv.